

Melkveehouders en kalverhouders leren elkaar kennen

Enorme behoefte aan informatie

Stel, je zit al jaren in een gedwongen huwelijk, maar je hebt je partner nog nooit gezien. Pas bij de eerste echte ontmoeting kun je die leren kennen. Dan barsten de vragen los. Dat gebeurt wanneer kalverhouders en melkveehouders bij elkaar over de vloer komen. Koeien- en kalverboeren blijken te snakken naar informatie uit de andere sector.

Gezonde kalveren zijn voor de melkveehouder én de kalverhouder van belang. Als onderdeel van het plan van aanpak 'Vitaal, gezond en duurzaam kalf' hebben LTO Nederland en ZuivelNL daarom netwerkgroepen in het leven geroepen, waarin melkvee- en kalverhouders participeren. Elke groep komt twee keer bij elkaar. De eerste keer bezoekt de groep een melkveebedrijf, de tweede keer een kalverbedrijf. Zo kunnen melkvee- en

kalverhouders ervaren hoe het eraan toe gaat op een bedrijf uit de andere sector. Dit moet een positieve kennisdeling op gang brengen tussen beide sectoren, resulterend in een betere kalveropfok.

Minder ziektedruk

In de voerkeuken van het kalverbedrijf van Henry en Evelien Smit in Nieuweroord (DR)

komt de kennisuitwisseling goed op gang. Henry vertelt over het bedrijf met 1.800 witvleeskalveren in een all-in-all-out-systeem. Hij werkt op contract voor Gebrs. Fuite uit Genemuiden (OV). Dit veevoerbedrijf levert de vloeibare melk en de kalveren, de kalverhouder ontvangt een vaste vergoeding per kalf per dag. Smit vertelt dat ze binnen anderhalve week ruim 1.800 nuchtere kalveren ontvangen, die in verschillende vrachten binnenkomen.

Kalverhouder Henry Smit duwt een nieuwsgierig kalf aan de kant, terwijl hij tekst en uitleg geeft over zijn bedrijf.

„Deze ronde heb ik Duitse en Nederlandse kalveren en ook nog 36 uit Luxemburg.” De groep – in meerderheid melkveehouders maar ook een paar kalverhouders – hangt aan zijn lippen. De eerste zes weken gelden als de opstartfase, vertelt hij. De groepshokken worden dan met rasterhekken opgedeeld in individuele babyhokjes van 1,8 vierkante meter. Hier staan de kalfjes de eerste vier weken in, zodat ze individueel kunnen worden gecontroleerd en gevoerd; twee keer daags met de melktaxi. „Je moet kijken hoe elk kalf het doet. Krijgen ze geen dikke hakken, dikke knieën, een dikke navel, diarree of longontsteking?”

De opstart is een drukke periode; dan hebben Henry en Evelien er een fulltime medewerker bij. Toch kiest Smit ervoor alle nuchtere kalveren in één keer te krijgen en ze zes maanden later in één week allemaal af te leveren, omdat meerdere leeftijdsgroepen op het bedrijf meer risico geeft op ziekte-insleep.

Vragen

In de groep zitten aardig wat boerinnen die thuis de kalveropfok voor hun rekening nemen. „Henry, wat voor kalveren wil jij het liefst hebben?” vraagt een van hen. Smit: „Ten eerste moet het kalf een goede biestperiode hebben gehad. En het kalf moet bij de melkveehouder niet over de top zijn gevoerd. Wij vangen de kalveren hier meestal op met een of twee keer water met elektrolytenmix, om de maag schoon te krijgen. De eerste keer krijgen ze 1,6 tot 1,8 liter. De veehouder geeft vaak meer, want die wil zo veel mogelijk kalf.” Dat roept vragen op. Melkveehoudster Karin Heeling uit Sleen: „Als ik twee keer daags maar 1,5 liter geef, heb ik geen sterk kalf, hoor! Dan hou ik 'm alleen in leven. Je hebt minimaal 3 liter nodig voor groei.” Smit legt uit dat de kalveren de eerste voerbeurt 1,8 liter krijgen, de tweede beurt 1,9 liter, de derde 2 en zo verder. „Hoe hard we ze voeren, hangt ook af van de gezondheid van het kalf. Als je ze te hard voert, drukt de melk op de longen en dan groeit-ie ook niet.” Als basisregel hanteert Smit dat kalveren dagelijks 10 procent van hun lichaamsgewicht als melk moeten drinken.

„Je hebt dus ook liever dat we ze geen ruwvoer geven?” begrijpt Claudia de Lange, medewerkster van de Groningse melkveehoudster Antje van Breugel. Smit: „Ik mag ze niet opstarten met luzerne; dat is nog een twistpunt tussen mij en de contractgever. Muesli zou ik het mooiste vinden.” De kalverhouder zou het prettig vinden als melkveehouders de kalveren op de dag dat ze

worden opgehaald alleen water zouden geven (eventueel met elektrolytenmix) om de maag schoon te maken. „Dan heb ik ze gelijk aan de schijt als ze de wagen op gaan”, reageert melkveehoudster Ilona Post uit Nieuweroord. „Ik fok de kalveren op met volle melkpoeder. Als ik een gezond kalf overzet op water danwel elektrolyten, raakt de lebmaag van streek, met diarree als gevolg.” Bovendien wil ze het kalf, dat bij de kalverhouder water en elektrolytenmix krijgt, niet nog een dag extra onthouden van voedingsstoffen.

Voorgeschiedenis

Het wordt de veehouders hoe langer hoe meer duidelijk dat de kalverhouders absoluut niets weten over de voorgeschiedenis van het kalf en hoe ze de eerste veertien dagen zijn doorgekomen. De 1.800 kalveren die Smit geleverd krijgt, kunnen bij wijze van spreken van 1.800 bedrijven komen. Evelien Smit: „Een kalf heeft op de dag van vertrek misschien wel een koortsremmend middel gehad – wij weten dat niet.” Collega-kalverhouder Huzen voegt daaraan toe dat een kalf dat op het melkveebedrijf is behandeld met de pijnstillers Diclofenac, er bij controle aan de slachtlijn alsnog wordt uitgepikt. „Daar worden wij dan voor op de vingers getikt.”

Huzen reageert ook verbaasd als hij hoort dat melkveehouders in de opfok gebruik maken van een drinkautomaat, waar wel tien kalveren uit één speen drinken. „Hoe zit dat dan? Wij vinden dat elk kalf zijn eigen speen moet hebben, vanwege de hygiëne.” De melkveehouders leggen Huzen – die er bij de eerste bijeenkomst op het melkveebedrijf van Post niet bij was – snel uit dat dat alleen geldt voor de vaarskalfjes van veertien dagen en ouder, die in een groepshok zitten. Kalveren voor de mesterij worden individueel gevoerd uit emmers. „Jullie kalveren komen nooit bij de drinkautomaat”, stelt Post de kalverhouder gerust.

Wikkelfolie in de maag

Wat het kalf tijdens het transport meemaakt, is bij koeien- en kalverboeren ook niet bekend. Melkveehoudster Lianne Oskam die namens de Melkvee-academie deze groep begeleidt, start een filmpje, gemaakt vanuit het perspectief van een nuchter kalf met een GoPro-camera op de rug. Zo 'reizen' ze mee met het kalf, vanaf het ophalen op de boerderij, de overslag op het verzamelcentrum tot de aankomst op het kalverbedrijf. Ongeacht de afstand zijn alle kalveren behoorlijk verreisd als ze aankomen. Dat geldt

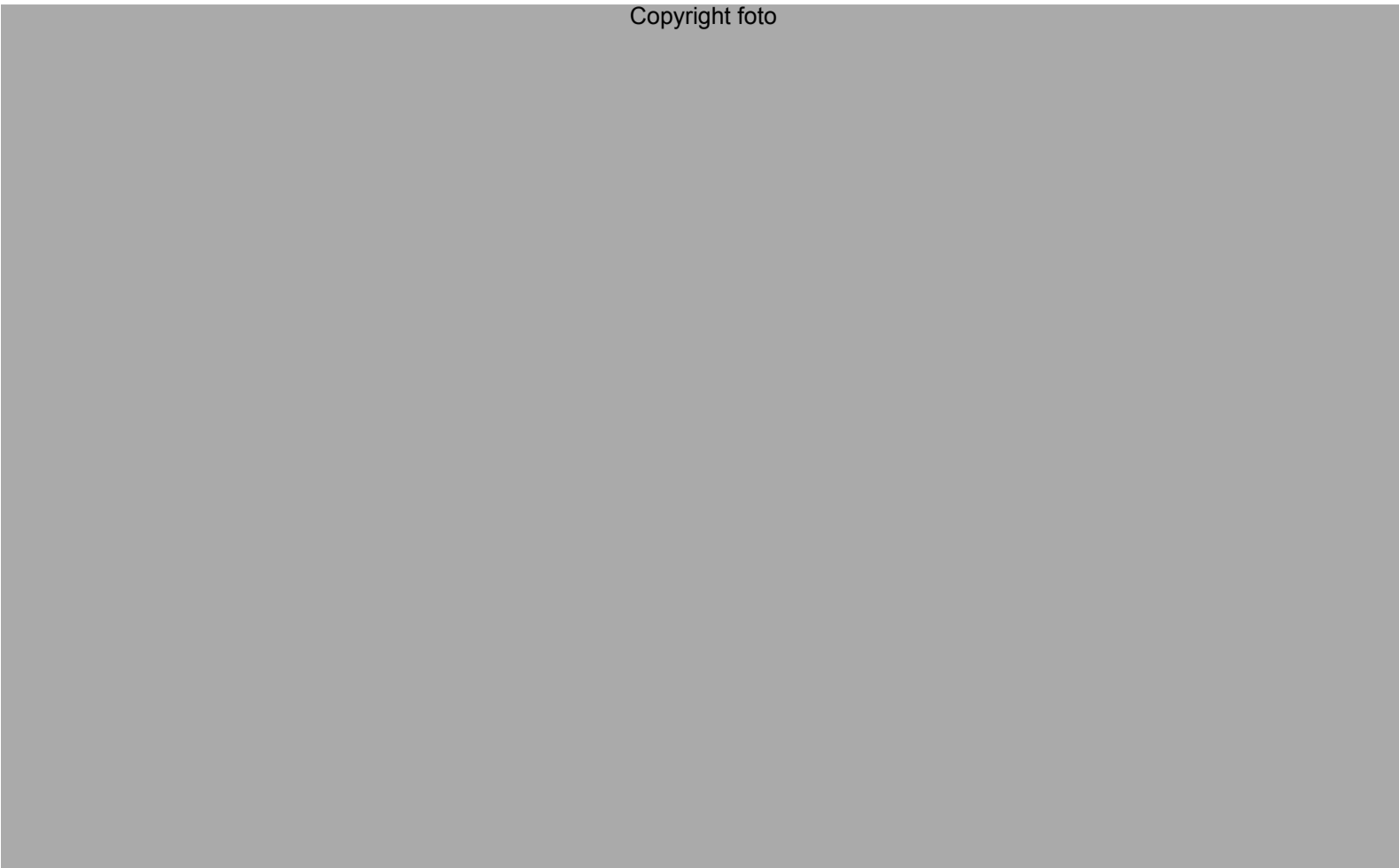

ook voor Nederlandse kalveren, vertelt een kalverhoudster aan de groep: „Wij krijgen ze ook wel eens om half drie 's nachts geleverd. Die kalveren moet je dan eerst alleen maar met rust laten en de volgende dag eens gaan kijken.” Smit: „Wij geven aspirinepoeder door de eerste melk, dat helpt tegen de stress.” De kalveren krijgen de eerste voerbeurt water en elektrolytenmix en dan melk. „Als wij zien dat de vertering niet lekker op gang komt, brengen we een slang in de lebmaag van het kalf om ze te laten braken. Nou, je wilt niet weten wat er soms uit komt... Wikkelfolie, strotouw, zaagsel van de vloer... Een kalf in de vrachtauto wil wat te doen hebben op de wagen, die gaat overal aan peuzelen.”

Kalversterfte

GD-buitendienstmedewerkster Anita ten Wolhuis gaat met de groep in op kalvergezondheid. Vanwege de recente ►

„Een boer geeft makkelijker 1.000 euro uit dan dat hij zijn werkwijze aanpast“, aldus Anita ten Wolthuis van de GD.

aandacht in de landelijke media voor de kalversterfte op melkveebedrijven, bespreekt ze eerst dat. GD monitort de kalversterfte al ruim tien jaar elk kwartaal. Ten Wolthuis erkent dat het percentage kalversterfte de laatste jaren een licht stijgende lijn vertoont. Dat was ook mede de aanleiding voor het brede plan van aanpak Vitaal, Gezond en Duurzaam Kalf. Vooral de stalperiode, het vierde en eerste kwartaal, blijkt lastig, weet ze. Niettemin had in het laatste kwartaal van 2015 44 procent van de melkveebedrijven geen enkel dood kalf bij de dieren tot drie maanden.

Het punt is echter dat veehouders met een relatief hoog percentage kalversterfte dat vaak zelf niet beseffen, aldus Ten Wolthuis. Pas als ze erop worden geattendeerd, blijkt het grote gros echt wel bereid daaraan te werken. „Ze staan open voor advies. Maar een boer geeft makkelijker 1.000 euro uit dan dat hij zijn werkwijze aanpast.“ Hoe dan ook: de stijgende trend in het percentage kalversterfte moet worden gekeerd, is de boodschap.

Snelle diarreetest

Kalverdiarree is een belangrijke oorzaak van kalversterfte. Voor de behandeling en preventie is het belangrijk te weten met welke diarreeverwekker je te doen hebt. Daarvoor zijn tegenwoordig snelle mestmonstertests te koop, vertelt melkveehoudster Lya van de Hoef uit Appelscha. „Een zo'n setje kost 20 euro. Het bestaat uit vier sticks, die je door de diarree haalt. De stick die het hardst opkleurt, geeft de verwekker aan.“ Het enige nadeel is dat de test tot nu toe alleen het Rotavirus, het Coronavirus, Cryptosporidium parvum en E. coli kan aanwijzen en bijvoorbeeld geen salmonella of coccidiose, aldus Ten Wolthuis. De GD-medewerkster wijst de veehouders ook op het gevaar voor de boer(in) zelf. „Salmonella en cryptosporidiose zijn zoönosen, die wil je niet in je voorhuis“,

waarschuwt ze. „Denk om je persoonlijke hygiëne, draag latex handschoenen bij de verzorging van zieke kalveren.“

Adviseur Jasper van Mensvoort van Alpuro Breeding (onderdeel van de VanDrie Group) vertelt dat elke melkveehouder, of ze klant zijn van Alpuro Breeding of niet, via de website www.alpurobreeding.nl een overzicht kan opvragen van het uitvalspercentage. Van Mensvoort: „Daarin staat hoeveel kalveren op het bedrijf zijn geboren, het aantal doodgeboren kalveren, de sterfte op het eigen bedrijf tot 100 dagen en de sterfte op het kalverbedrijf tot 100 dagen.“

De sterfte op het kalverbedrijf betreft alleen de kalveren die bij VanDrie zijn terechtgekomen, maar daar gaat pakweg driekwart van de Nederlandse kalveren naar toe. Het aanvragen van dat overzicht is gratis en eenvoudig: kijk op de site onder 'contact' en klik op 'aanvraag uitvaloverzicht'. De gegevens gaan tot drie jaar terug. Binnen twee tot drie weken heb je het overzicht in huis, tipt hij. „Mooi dat dat kan, ik zou dat best willen weten“, reageert Ilona Post. „Stel dat heel veel stierkalveren van mij sterven in het kalverbedrijf. Goed dat er zo'n brug bestaat.“ „Die informatie zou je standaard moeten krijgen“, meent ook Karin Heeling. „Maar wat dóé je er vervolgens mee? – dat is de vraag“, zegt Antje van Breugel. De boerinnen willen bovendien net zo graag weten hoe het de kalveren vergaat die niet bij VanDrie terechtkomen.

De vraag is ook tot hoever de sterfte op het kalverbedrijf is toe te rekenen aan de opfok van de melkveehouder. Kalverhouder Huzen: „Als je 's winters kalveren ontvangt, moet je de stal zeker tot 15 graden opstoken. Niet iedereen doet dat; dan staan ze bij 3, 4 graden met kromme ruggen in de stal. Dan kun je meteen aan de medicijnen beginnen.“

De kalverspecialist van Alpuro Breeding heeft nog een eye-opener voor de aanwezigen: een overzicht van het antibioticagebruik

in de kalverhouderij tussen 2005 en 2015, afgezet tegen het percentage 'dood op stal' in de kalverhouderij. De grafiek toont een platte X, beide lijnen kruisen elkaar. Simpel gezegd komt het erop neer dat in die tien jaar het aantal dierdagdoseringen is gehalveerd en dat het percentage dood op stal is verdubbeld. De steeds strengere eisen aan het antibioticagebruik maken het er niet makkelijker op om op tijd in te grijpen bij zieke kalveren.

Mineralen

Van Mensvoort stipt ook het belang aan van het goed voeren van koeien in de droogstand. „Droge koeien hebben mineralen – als supplement of uit krachtvoer – nodig voor de ontwikkeling van de placenta en voor de vitaliteit van het kalf en voor een goede zuigreflex.“ Kalverhouder Huzen zegt dat hij graag zou zien dat melkveehouders hun kalveren al een ijzerinjectie zouden geven; iets waar ook Sprayfo voor pleit. Extra ijzer op dag 4 is volgens de kalvermelkpoederproducent goed voor de weerstand en voor de opname van antistoffen. Maar voor zo'n extra injectie zijn de melkveehouders niet echt te porren. „Misschien alleen als je enkel koemelk voert“, twijfelt Karin Heeling.

In de kalverhouderij is het toedienen van extra ijzer heel gebruikelijk. Tijdens de rondgang door de stal van Smit is dat ook te zien: bij kalveren die een of twee extra ijzerinjecties hebben gehad, zijn respectievelijk een of beide oormerken gemarkeerd met oranje verf. Aan het eind van de ochtend concluderen alle deelnemers dat de bijeenkomst ontzettend leerzaam was. „De combinatie van melkveehouders en kalverhouders maakt het interessant“, zegt melkveehouder Sent Niezing uit Ruinen. „Wij kunnen nu een keer zien waar onze kalveren terechtkomen en horen wat zij van ons verlangen.“ ■